

Hiteles lehetőségek az élelmiszer-gazdaságban

Beszélgetés az MNB elnökhelyettesével

Megkülönböztetett figyelem övezi az utóbbi időben a magyar élelmiszer-gazdaságot. Okkal. Az közismert tény, hogy az élelmiszer-ellátás mennyisége és minősége alapvető jelentőséggel bír bármely ország életében, lakóinak közérzetében. Am a gazdálkodás iránt mind fogékonyabb közvélemény számára az agrárágazat népgazdasági jelentősége is ismert, mindennek-előtt azért, mert ez az ágazat az utóbbi években a nemzetközi piac által is elismert eredményeket produkált. Ezek az eredményeken alakulnak a népgazdasági terv által az élelmiszer-gazdaság számára megszabott feladatok, amelyeket azonban a megszokott módon aligha, csakis új lehetőségek feltárásával és azok ésszerű kiaknázásával leszünk képesek teljesíteni. Vajon mennyire hitelesek ezek a lehetőségek, a szó szoros és átvitt értelmében is: kérésünkre erről fejtette ki véleményét a hiteket folyósító Magyar Nemzeti Bank elnökhelyettese, dr. Páles Gyula.

— Véleménye szerint, milyen módon lehet érőre évre csaknem azonos ütemben növelni a mezőgazdasági termékek termelését, miközben elsősorban a termelés gazdaságosságát kell javítani?

— Nekem is az a véleményem, hogy a VI. ötéves terv olyan nehéz feladatokat szabott meg az élelmiszeripar, -termelés számára, amelyeket rutinszerűen már képtelenség megoldani. Az évi három százalékos növekedési ütemet akkor is nehéz lesz tartani, ha a természeti csapások nem sújtanak bennünket. Ha ehhez hozzáveszem például a termelőeszközök árának emelkedéséből és a világgiazi versenyből fakadó követelményeket, nyilvánvalóan tűnik, hogy az olyan vállalkozói kedvet kell fellendítenünk, amelyek legfőbb tartalma a versenyképesség fokozása, minőségben és árban egyaránt. A magas termelékenységet, az alacsonyabb önköltséget és a lehető legtöbb új értéket létrehozását kell minden gazdasági döntésnél első helyen megkövetelnünk. Ebben a folyamatban az üzem belüli szervezés magasabb színvonalra, a technika és a technológia fejlesztése mellett a társadalmi munkamegosztás korszerű módosulásának is helyet kell kapnia. A nyersanyagtermelés, a feldolgozóipar és az áruforgalom vertikális kapcsolatában az állami gazdaságok és a termelőszövetkezetek ugyanolyan polgárjogon vegyenek részt és jussanak el a piacra, mint ahogy eddig a monopól jellegű felvásárló, feldolgozó és exportáló nagy állami vállalatok eljutottak. Idetartozik a nagyüzem és a kistermelés változatos kombinációjának bővítése is, mégpedig a mezőgazdasági tsz-ek és állami gazdaságok sokszínű integrációs tevékenységének segítségével. A társadalmi érdek megkívánja, hogy az egyéni és csoportterdek erős mozgató rugóit az elosztási rendszerünkben tudatosan használjuk fel. Ezért amikor erre alkalom adódik, erősítsük a vállalat (tsz) egésze által létrehozott új értéket (bruttó jövedelem) és az egyéni jövedelme közötti szigorú összefüggést. A „nap-számos” szemlélet helyett a tulajdonosi érdekeltséget kell újra felfrissítenünk.

— Megvannak-e mindezek társadalmi feltételei?

— Azt hiszem, igen. A legfontosabbnak azt a politikai platformot tartom, amelyet a pártvezetés és az állami vezetés képvisel, amelyet a legutóbbi országos élelmiszer-gazdasági vezetői értekezleten Havasi Ferenc, a KB titkára és Váncsa Jenő miniszter kifejtettek, amikor megerősítették, több mint két évtizedes agrárpolitikánk progresszív maradandó vonásait. Meg kell mondanom, hogy a közelmúlt évek rövid távú állami szabályozása miatt jó néhány termelőszövetkezetben visszafogottabban foglalkoztak közép- és hosszú távú fejlesztéssel, mint korábban. A vezetők egy része elkezdett rutínból vezetni, a szövetkezeti dolgozóknak pedig erőre kapott a rövid távú fogyasztói szemlélet, és sok helyen visszaszorult a szövetkezeti tulajdonosi szemlélet. Ezért volt öröm, hogy a termelőszövetkezetek megtették útjának helyes értékeléséből és perspektívájuk világos megfogalmazásából most új erőt — vállalkozókedvet — meríthetünk.

— Hogyan ítéli meg a termelési rendszereket és az azokon kívülálló kisebb gazdaságok fejlődését, vállalkozási lehetőségeit az új ötéves tervben?

— A termelési rendszerek létrejöttének a VI. ötéves terv közepe táján rendkívül nagy jelentősége volt. Üzleti vállalkozásuk révén — nem pedig az állam által nekik adott előnyök révén — szereztek el-évülhetetlen érdemeket a mezőgazdaság fellendítésében. Újabbban azonban a népgazdasági egyensúly helyreállítása érdekében hozott intézkedések privilégizált helyzetbe juttatták őket, mert velük a kívül-állók sem a szoros importkeretek felhasználása, sem a csökkenő mértékben igénybe vehető hitelek tekintetében nem verse-

nyezhetnek. Ez a helyzet kedvezőtlen hatásokkal jár a rendszerekre is és a kívül-állókra is. Egyre jobban látható, hogy a legjobb termelési rendszereknek is növekszik azoknak a vállalkozásoknak a száma, amelyeknél romlik a befektetések megtérülési ideje. Nézetem szerint a túlságosan extenzíven kifejlődött, szinte az egész országot egy központból sok utazóval behálózó rendszerek hatékonyságának problémáit a jövőben sokkal kritikusan kell elemeznünk, mint eddig. Nem azért, hogy okvetetlenkedjünk velük szemben, hanem azért, hogy új erőt hozjunk mozgásba és megújíthassuk a termelési rendszerekben még meglévő kezdeményező erőt, és egyidejűleg az azonos pénzügyi feltételek alapján a kívülálló, önálló gazdaságok kezdeményezőit is felhasználhassuk, hogy szélesebb frontot nyissunk az alkotó vállalkozások számára. Gazdaságilag is célszerűnek látszik, hogy a rendszereken kívülálló gazdaságok egyforma eséllyel vehessenek részt a kiváló importgépek, a kiváló vetőmagok és a leghatékonyabb vegyszerek beszerzéséért folytatott versenyben és az exportban.

— A minél gazdaságosabb exportra való törekvés a nyersanyagok feldolgozási szintjének növelését is igényli. Milyen módon lehet ennek érdekében az élelmiszeripart fejleszteni és vállalkozókedvet fokozni?

— Annak ellenére, hogy az elmúlt években elég sokat áldoztunk az élelmiszeripar fejlesztésére, az örökölt és nagyrészt el-évült feldolgozókapacitást nem sikerült a mezőgazdasági termelés szintjére emelni. Azért sem, mert az élelmiszeripar fejlesztése szinte teljesen állami keretek közé szorult, s azért sem, mert élelmiszeripari beruházásaink nagy részét nem a nyersanyagbázisához közel, hanem inkább a fogyasztócentrumok szomszédságába telepítettük. Csak kevés olyan gyárunk van, amelyet a legjobb helyen és az új piaci igényekhez igazodva hoztunk létre. Sajnos, a legtöbb helyen hiányoznak a megfelelő raktárak, s nem üzleti jellegű az értékesítés. A vertikális kapcsolatok optimumától még igen távol vagyunk. Mindemellett az a tény, hogy az élelmiszeripar az elmúlt ötéves tervben a tervezett 35 milliárd forinttal szemben több mint 50 milliárd forintot ruházott be, nagy előrehaladást jelent. Nem dicsekvésképpen, de azért elmondom, hogy a különbség döntően exportfejlesztő hitelből származott és nagyon jó eredményekkel kecsegtet. Megvalósítás közben rengeteg bajunk volt ezekkel, sok keresztbe rakott gerendán is át kellett haladnunk, de végül is azt mondhatjuk: nem lesz egy sem közülük, amely ne produkálna a hitelszerződésben vállalt eredményeket. A tapasztalat megerősíti azt a törekvésünket, hogy az exportfejlesztő hitelek révén aktívan segítsük elő a mezőgazdaság és az élelmiszeripar minél gyorsabb fejlődését. A mai feladat — amelyet a hitelnújtásnál szem előtt tartunk — az, hogy az állami feldolgozóipar fejlesztése mellett a szövetkezeti élelmiszer-feldolgozó ipar fejlesztését is segítsük elő. A kormány hitelpolitikai irányelvei lehetővé teszik, hogy a fejlesztési hitelek odaítélésénél a saját erő bevonását nem vagyunk kötelesek a régi módon megkövetelni. Különösen az úgynevezett autonóm módon megtérülő beruházásoknál tekinthetünk el a saját erő követelményétől. Ezzel a hitellel megkíséreljük a trösztökön belül működő tagvállalatok önálló kezdeményezőit is felkarolni.

— Milyen feltételek mellett részesülhetnek az élelmiszer-gazdaság egyes vállalatai és szövetkezetei a különféle hitelfajtákban?

— A Magyar Nemzeti Bank mindennek-előtt olyan, a technikai haladáshoz szükséges exportfejlesztő hitelek igénybevételét szorgalmazza, amelyek révén jelentős devizabevételt ígérő árukkal növelhető a termelés. A bank még az eddigiekénél is nagyobb aktivitást kíván ebben kifejtteni. Ezért megnöveltük a megyei igazgatóságaink hatáskörét. A megyei bankigazgató-ságok saját hatáskörükben eddig 15 millió forint hitel kibocsátásáról dönthettek ön-állón, ezután pedig 30 millió forint összegről. A hitel igénybevételének segítségével lehet megoldani — megfelelő termelésnövelés esetén — az egyes gazdaságok gépesítését. Olyan hozamteljesítést kell elérni, amelynek a nettó devizahozamából három év alatt megtérül a beruházás. Al-lattényszerítésre felvett exportfejlesztési hitel esetén az elvárt megtérülési idő 5 év. Mivel a 30 százaléknak megfelelő saját erő előzetes biztosítása nem a legfontosabb követelmény, olyan helyen is lehetőség lesz beruházni, ahol a saját pénzeszközök hiányoznak, s a hitel megtérülését jövőbeni jövedelem garantálja.

Aczél Gábor

Kenőanyag — fémből

A Belorusz Tudományos Akadémia Műszaki Fizikai Intézetének munkatársai bebizonyították, hogy a gépek súrlódó alkatrészei közé került fémpor megnöveli a be-rendezés élettartamát. Ezt a jelenséget felhasználva olyan kenőanyagot készítettek, melynek egyik komponense — réz.

Bebizonyosodott, a kicsiny fémrészecskék kitöltik a súrlódó felületek mikroméretű egyenetlenségeit, s jobb csúszást biztosítanak. Így mintegy 25 százalékkal sikerült csökkenteni az energia-fogyasztást (APN)

Négymillió hektár termőföld

Az elmúlt 15 év során a Szovjetunióban 4 millió hektár terméketlen, szikes területet változtattak át virágzó ültetvényekké: itt most a gabonától és árpától kezdve a cukorrépig és zöldségfélésekig minden megterem.

A szikes földek javítását a Szovjetunióban megvalósuló nagyszabású talajjavítási program keretében hajtják végre.

Új zsiliprendszer, erőmű és hid Épitkezések Koreában

A Koreai Népi Demokrata Köztársaság fővárosát, Phenjant átszelő Taedong folyón duzzasztómű, vízi erőmű és korszerű közúti hid épül. A Mirim Duzzasztógát és tartozékai első szakaszának megépítését a Koreai Munkapárt VI. kongresszusa tiszteletére vállalták és teljesítették az ifjú építők.

A teljes egészében saját erőből, hazai anyagok és eljárások hasznosításával épült rendszer elkészülte jelentős hozzájárulás lesz Phenjan

Hagyományok Tápén

Falucsúfoló

Bátor ember volt az, aki a tápai falucsúfolójában kérdezte meg, hogy „mikor lesz Tápén szatyorszentülés?” Az erre való válaszokból kénye-kedve, no meg vérmérséklete szerint válogatott a régi falusi ember. Tette, mert — érzése szerint — „csúnyán mögsértőtök”. Ha olyan kérdezte tőle, aki a humort is értette és sértő szándéka sem volt, annak azt választották: „majd amikor nyali kend a visszáját!” Ezt a választ ma kevesen értenék meg, mert hiszen minék van visszája? Nos, nem arra gondolt a jámbor lelkű tápai, nem hát, Tápén a szüvött-gyékénynek van színe, meg visszája. Ha valamilyen okból-végből, bekötött szemmel kéne megnyalni a gyékény visszáját, bizony föl-szisszenne mind, mert az apró pöszmösök szálkaként ültetvényekké: itt most a gabonától és árpától kezdve a cukorrépig és zöldségfélésekig minden megterem.

A szögdediek éles, csúfolódó kérdéseire is kéznél volt a tápaiak válasza, ami most is talpra esett: „Majd, ha Szögdede pap herülés!” Fő-

ként a szegedi üzemekbe járó csinos tápai lányokba lép-ten-nyomon belekötötték a szegedi, jobbára csak hun-cukodni akaró férfiak. A lányok mindig csoportosan mentek munkába, onnan este is szintúgy jöttek elő. Az ilyen csoport felé egyszál szögdedinek nem volt mersze odahajítani a kérdést. Ha viszont ők is többen voltak, akkor „mögreszkírozták”. Er-re aztán kinyílt ám a szép lányok szája, de olyan csúnya szókra, hogy megbánták a hetvenkedő szögdediek a kérdést, mint a kutya, aki hetet fiadzott.

Honnan van hát a tápai falucsúfoló? Főltétlenül — mint ahogyan a kérdésben is megfogalmazódik — a gyékényzeteknek a vízrel való nedvesítéséből — tápaisabban paráholásából. Ugyanis a hasított gyékényzeteket szövésközben nedvesíteni kell, hogy nyálkássá válva könnyen csúszson az átal-fákra kifeszített ijanok kö-zött. De a kész szatyrokat és egyéb termékeket is szentel-getni kellett, hogy ne töre-dezzen. Piacra eldobó kúr-takufák, vagy szaladókufák, a hajdani Mars téri vásáron kínálgatták szüveményeket. Otthonról hozott kisszék-re letelepedtek, ami alá olyan féltéren formájú cserép csöppörkét tettek, kevés víz-zel. Nyári délelőttökön, ami-akor hétágra pérélt az Öreg, az asszonyok csak a szoknya alá nyúltak, és szentelgettek a szatyrot, hogy amikor a naccságák mustrálgatják, ak-akor ne röpögjön, ne törede-zzen, hanem, „finom, vajias lögyön a fogása”. Ez a hely-zet tehát a falucsúfoló háza-táján, aminek hallatára a mai — gyékényvel még fog-lalkozó — tápai öregek jog-gal haragszanak, mert a ke-serves munkájukat csúfol-lják vele, amellyel a minden-napi kenyérüket keresték egykor, látástól-vakulásig.

II. Lele József

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS!

A FIM Alföldi Porcelángyára pályázatot hirdet

karbantartás-tervező, előkészítő és irányító munkakörbe, gépészmérnök, üzemmérnök vagy evakorlott gépészmérnök végzettséggel, gép. szerszám és alkatrész szerkesztő-tervező munkakörbe felsőfokú gépész végzettséggel:

állószerkesztő munkakörbe, evakorlott középfokú műszaki végzettséggel rendelkező szakemberek részére.

Jelentkezni lehet:

FIM ALFÖLDI PORCELÁNGYÁRA,

Hódmezővásárhely,

Erzsébeti út 7.

Értesítjük kedves vásárlóinkat, hogy vevőszolgálati irodánk

Csongrádi sgt. 12. szám alatt üzemel

Hétfőtől péntekig

8—15.30 óráig,

szombaton

8—12 óráig

tart nyitva.

Telefon: 14-044.

Alföldi Vállalat
FÜZEP